

ȘCOALA DOCTORALĂ – DOMENIUL ȘTIINȚELOR SOCIO-UMANE

FACULTATEA DE LITERE ȘI ȘTIINȚE ALE COMUNICĂRII

TEZĂ DE DOCTORAT

DOMENIUL FILOLOGIE

DISCURSUL RADIOFONIC ÎNTRE

NORMĂ-IMAGINAR-SIMBOL

- REZUMAT-

Conducător științific,

Prof. univ. dr. SANDA-MARIA ARDELEANU

Doctorand,

Iulia-Simona Sîrghi-Covalciuc

SUCEAVA

2021

Comisia de îndrumare:

1. Prof.univ.dr. Rodica-Mărioara NAGY
2. Conf. univ.dr. Ioana-Crina PRODAN
3. Lector univ.dr. Mariana ŞOVEA

Comisia de susținere publică a tezei:

1. Președinte - Prof.univ.dr. Rodica-Mărioara NAGY, Universitatea „Ștefan cel Mare” - Suceava
2. Coordonator - Prof. univ.dr. Sanda-Maria ARDELEANU, Universitatea „Ștefan cel Mare” - Suceava
3. Referenți oficiali: - Prof. univ.dr. Luminița CĂRĂUȘU, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” - Iași
 - Prof. univ.dr. Ion-Horia BÎRLEANU, Universitatea „Ștefan cel Mare” - Suceava
 - Conf. univ.dr. Ana-Maria MINUȚ, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” - Iași

Susținerea publică va avea loc pe data de 30 septembrie, ora 10:00, în sala Senatului, Corp A, Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava.

SUMAR

CUVINTE-CHEIE.....	4
I. Ipotezele generale ale studiului.....	5
II. Obiectivele generale ale cercetării.....	6
III. Metodologia de cercetare: constituirea și funcționarea corpului de studiu.....	7
IV. Modele teoretice.....	9
V. Structurarea conținutului cercetării.....	11
VI. Rezultatele cercetării.....	13
REPERE BIBLIOGRAFICE.....	18

CUVINTE-CHEIE

Lingvistică, limbă/limbaj, discurs, Imaginar lingvistic, normă/norme, creativitate, enunțare, analiză discursivă, textualitate, mentalități, simbol, informație, comunicare mediatică, discurs radiofonic, presa radiofonică, discurs specializat.

I. Ipotezele generale ale studiului

Transmiterea informațiilor de la distanță a reprezentat, din cele mai vechi timpuri, o provocare pentru omenire. Evoluția este fascinantă prin pașii mici, dar siguri, făcuți în domeniu. Apariția și evoluția radioului ca mijloc de comunicare în masă s-au datorat preocupărilor oamenilor de știință, care au încercat, la început, prin studii teoretice, apoi prin confecționarea diverselor aparate, să transmită la distanță, prin intermediul undelor electromagnetice, semnale și mesaje sonore. La descoperiri au contribuit generații de oameni cu preocupări științifice, care au dus la perfecționarea aparatelor de emisie și recepție. Comunicarea prin radio, inițiată la începutul anilor 1920, marchează începutul erei moderne. După 1990, în România se pun bazele posturilor de radio comerciale locale, regionale și naționale și se schimbă modul în care „se face radio” și se structurează știrile.

Guglielmo Marconi, considerat „părintele radioului”, a reușit să realizeze primul sistem de comunicații prin transmiterea unui semnal la distanță fără a mai fi nevoie de fir. În România, primul post de radio a fost înființat la 1 noiembrie 1928, când s-a difuzat și prima emisiune în limba română.

Radioul este mijlocul de informare cel mai intens folosit și care solicită cea mai puțină implicare din partea utilizatorilor. La nivel mondial există programe care pot fi ascultate de milioane de ascultători, pentru că folosesc o putere de emisie mare. Datorită undelor și sateliților, aria de acoperire a radioului poate fi enormă. *Radio France Internationale*, *BBC* sau *Deutsche Welle* fac eforturi să ajungă la o cât mai mare parte a populației mondiale.

Ipoteza de lucru de la care a pornit această cercetare, intitulată, *Discursul radiofonic între normă-imaginar-simbol*, constă în analizarea discursului radiofonic din perspectivă transdisciplinară: semiotică, lingvistică, pragmatică, comunicativă, sociolingvistică și antropologică.

Teza noastră de doctorat este structurată pe cinci nivele care se completează reciproc: *Om, simbol, comunicare, evoluție; Discurs și analiză lingvistică în comunicarea radiofonică; Normă și imaginar lingvistic; Discursul radiofonic ca produs al interacțiunii sociale; Studiu pe corpus*. Întrucât dispunem de înregistrări audio, vom prezenta și analiza lingvistic și discursiv corpusuri orale. În investigația noastră, planurile cercetării se realizează într-o perspectivă lingvistică teoretică și aplicativă.

Concluziile parțiale de la finele capitolelor reprezintă o consecință a procesului de analiză semio-discursivă. Prin prezentarea acestor seturi de concluzii care reies din analiza respectivă, considerăm că putem oferi o sintetizare a ideilor, precum și o reflectare punctuală a rezultatelor obținute treptat din analiza discursivă realizată. Concluziile generale prezintă ideile teoretice ale procesului de investigare lingvistică din presa radiofonică românească din perioada 2019-2021 și într-o formă sintetică, rezultatele concrete obținute.

Punctele de analiză ale demersului nostru analitic au fost constituite, de asemenea, pe baza studiilor lingvistice consacrate elaborate de Émile Benveniste, Ferdinand de Saussure, Eugen Coșeriu, Louis Hjelmslev, André Martinet, precum și pe baza unor studii de analiza discursului și de Imaginar lingvistic publicate de Patrick Charaudeau și Dominique Maingueneau, Anne-Marie Houbedine-Gravaud, Sanda-Maria Ardeleanu.

Ca practician al radioului, am simțit nevoia unei cercetări mai aprofundate a discursului radiofonic și a amplitudinii fenomenelor lingvistice din cadrul comunicării prin presa radiofonică, investigând diversele mărci discursive și situaționale prezente pe undele radio. Analizele discursive realizate pot fi incluse în categoria cercetărilor lingvistice de actualitate, deoarece analizează, teoretic și practic, mărcile lingvistice ale discursului radiofonic, un spațiu de cercetare generos, care sperăm că va cunoaște treptat o mai mare atenție din partea cercetătorilor.

Considerăm că discursul radiofonic este extrem de complex, impunând o analiză strictă pe toate segmentele în care se organizează și se manifestă. În consecință, investigația noastră se va sprijini pe o bază teoretică și pe o bază practică, utilizând analize de tip comparativ și calitativ, având ca fundament lingvistica aplicată și analiza discursului. În radiofonia anului 2021, pe lângă mesajul verbal-vocal, funcționează și o serie de mijloace non-verbale care ar putea ajuta receptorul la înțelegerea mesajului, redactorul de radio realizându-și emisiunile cu imagine sub formă de podcast pe rețele de socializare. O redactare, și mai apoi o verbalizare clară, constituie baza înțelegerii mesajului radiofonic, în timp ce eficiența editării textului jurnalistic (conținut, structurare) impune o eficiență sonoră precisă și expresivă.

Din activitatea pe care o desfășurăm la radio, am putut constata că publicul radioului din România pretinde emisiuni, interviuri și teme destinate propriilor nevoi, nu doar muzică și informații. Nu este suficient să vorbești corect atunci când ești în direct, drept pentru care am considerat necesară studierea discursului radiofonic din punct de vedere semio-lingvistic: verbal, paraverbal și simbolic. Timbrul vocii redactorului de radio poate fi dirijat prin exersarea constantă a dicției, vocea fiind cea care individualizează și portretizează cel mai bine persoana din spatele microfonului.

Tema cercetării permite o abordare multidisciplinară care reunește mai multe perspective: lingvistică generală și aplicată, analiza textuală, analiza discursului, sociologie, antropologie, semiolingvistică. În acest cadru, avem o viziune de ansamblu asupra faptelor de limbă și putem stabili particularitățile lingvistice ale discursului radiofonic.

Prin urmare, ne propunem identificarea și analizarea particularităților lingvistice ale discursului radiofonic prin care mass-media își stabilește, informează și educă publicul-țintă. Interesul pentru cercetare are ca obiectiv și reliefa imaginarii lingvistice din dorința de a aplica teoria și de a clarifica legătura dintre imaginar și lingvistică. Avem în vedere domeniul de cercetare al lingvistei Sanda-Maria Ardeleanu și teoria asupra Imaginarului lingvistic creată și dezvoltată de Anne-Marie Houbedine-Gravaud.

În același timp, conștientizând pe deplin rolul imaginarii lingvistice, vom observa fenomene și experiențe lingvistice care constituie un factor de coeziune. Presa radiofonică din perioada 2019-2021 oferă un cadru mediatic relevant pentru o analiză lingvistică de actualitate.

II. Obiectivele generale al cercetării

Obiectivul principal al investigației noastre constă în identificarea particularităților lingvistice ale discursului radiofonic și analiza discursivă a comunicării radiofonice din România. În acest scop, ne propunem să întreprindem o analiză semiolingvistică a unor eșantioane de limbă din presa radiofonică și să investigăm genurile care apar în fiecare corpus, precum și locul și ponderea lor pe frecvențele posturilor de radio luate în discuție.

Am evidențiat importanța analizei discursive, din punct de vedere al strategiilor discursive folosite, pe un corpus constituit din texte radiofonice. Într-o primă etapă, am demonstrat că teoriile lingvistice studiate pot fi aplicate în analiza discursului radiofonic actual. Astfel, putem valida teoria conform căreia discursul radiofonic este mereu supus unei realități lingvistice interconectate formate din *simbol-normă-imaginar*.

De asemenea, ne propunem ca investigația noastră discursivă să evidențieze, inovativ, o serie de elemente punctuale:

- identificarea teoriilor comunicării relevante pentru investigație;
- construirea unui cadru teoretic extins pentru abordarea discursului radiofonic;
- clasificarea posturilor și a emisiunilor radiofonice în funcție de tipologie;
- realizarea unui cod discursiv pentru moderatorii de emisiuni de divertisment din presa radiofonică din România;
- studierea unui număr de discursuri radiofonice reprezentative;

- analiza particularităților lingvistice în presa radiofonică românească.

*

Pentru a investiga corpusul, am valorificat surse bibliografice din domeniile lingvistică generală, analiza discursului, științele comunicării, semiotică, antropologie și am consultat teze de doctorat și dicționare de specialitate. Demersul nostru de cercetare este original, prin prisma abordării temei și analizării discursive a corpusului de studiu constituit, astfel încât putem oferi elemente utile studiilor de lingvistică, iar specialiștilor din radio o serie de instrumente teoretice și metodologice utile în planificarea actului radiofonic.

Dacă ne raportăm la discursul radiofonic, vom observa că acesta se materializează în strategii discursive care se referă la creativitate, coeziune și coerență, argumentare și persuasiune.

Conștientizând faptul că discursul radiofonic reprezintă un factor important în organizarea socialului, afirmăm că acesta poate fi o armă de mobilizare sau de imobilizare socială. Obiectivul prioritar al cercetării noastre este identificarea și analiza trăsăturilor discursive radiofonice în situația de comunicare autentică a diferitelor rubrici radiofonice specializate. Prin urmare, cercetarea se va constitui, în primul rând, într-o analiză din perspectivă lingvistică a comunicării mass-media în audio.

III. Metodologia de cercetare. Constituirea și funcționarea Corpusului de studiu

Considerăm importantă precizarea unor aspecte care se referă la etapele și la criteriile de constituire și de funcționare a corpusului de studiu. Un moment important în cercetarea noastră l-a constituit audiția radiofonică și selectarea rubricilor. Discursul radiofonic este un tip de discurs diferit de cel scris și de cel audiovizual, performanța lui depinzând și de calitatea enunțării. Avem în vedere principalul scop al discursului radiofonic, și anume: captarea atenției ascultătorului și informarea lui corectă și eventual modificarea unui anumit punct de vedere.

Studiul nostru despre viața limbii în media-radio depinde de o serie întregă de schimbări, pe care locutorii le fac asupra tuturor segmentelor care intră în alcătuirea limbii, adaptând-o neconținut la nevoile de comunicare. Ne-am oprit asupra perspectivei lingvistului Ferdinand de Saussure, care vede în limbaj un fenomen cu două fațete: una *individuală* și una *socială*. Din această perspectivă, vorbirea este domeniul absolut al individului, în timp ce limba aparține societății. Astfel, între cele două planuri fundamentale, ar exista un raport de interdependență, potrivit căruia vorbirea își obține materialul direct din limbă, iar anumite elemente ale vorbirii sunt parte integrantă a acesteia (cf. F. de Saussure: „nimic nu există în limbă care să nu fi existat înainte în vorbire”).

Regulile sau normele limbajului, fixate academic și de specialiști, în manuale, nu exclud un anumit proces normativ, de origine socială, prin care grupurile contribuie activ la forma limbii pe care o împărtășesc și care devine șablon: limbajul și normele sale nu sunt întotdeauna active în vorbire sau corect aplicate în comunicare. Se subînțelege, așadar, existența unei realități pragmatice a limbajului, construită pe însăși diferența dintre convenția utilizării limbii și modul în care limbajul este supus normelor. Un alt punct de interes în cadrul cercetării noastre îl reprezintă conceptul de *normă*, mai exact evoluția acesteia către o multitudine de *norme*, în strânsă legătură cu realizarea efectivă a limbii. Anne-Marie Houbedine-Gravaud propune conceptul de „imaginar lingvistic” și tabelul normativ care transformă *Norma*, la singular și cu majusculă, în *norme*, la plural și cu minusculă. În general, *norma* este definită în raport cu două accepțiuni: prima, de natură istorică, corespunde unui set de reguli și admite o judecată de valoare; cea de-a doua, introdusă în dicționarele lingvistice începând cu secolul al XX-lea, se referă la sensul de „obișnuit”. Prin modificarea paradigmei științifice în cercetarea domeniului limbii, *norma* înregistrează o transformare în sensul diminuării rolului regulator și a re poziționării în raport cu masa vorbitorilor.

În cadrul discursului presei radiofonice, comunicarea îmbracă forme diferite în funcție de situația abordată, de subiectele urmărite de jurnaliștii din radio, limbajul fiind o manieră de a acționa asupra conturării cadrului lingvistic al interlocutorului. Se produce astfel o relație de interdependență între *cuvânt și acțiune*, limbajul folosit de presa radiofonică putând fi considerat o modalitate de a controla realitatea din momentul dat.

În cercetarea noastră asupra discursului radiofonic, punctul principal de reper al analizei corpusului îl reprezintă limbajul folosit în rubricile radiofonice. Acestea fac parte din discursul radiofonic și au un mod specific de structurare lingvistică a conținutului informațional. Finalitatea analizei noastre este importantă, întrucât ea poate fi folosită de jurnaliștii din radio și de cei care doresc să comunice eficient în situații speciale (interviuri, talk-show-uri, diverse alte emisiuni).

Caracterul aplicativ, de actualitate al cercetării noastre, este susținut de audiența de care se bucură radioul în România, dar și de faptul că din ce în ce mai mulți tineri sunt interesați să profeseze în domeniul comunicării mediatice. Ne propunem, tocmai de aceea, să realizăm, printre altele, o descriere generală (scurt istoric, teme abordate, rubrici, specific) a posturilor de radio care constituie corpusul nostru de analiză discursivă.

După audierea unui număr de douăzeci de posturi de radio a urmat etapa selectării rubricilor reprezentative pentru cercetare. Dat fiind faptul că o parte a textelor scrise pentru rubrici nu au putut fi preluate de pe site-uri, am procedat la audierea și transcrierea acestora.

În literatura de specialitate¹ întâlnim, atunci când încercăm să realizăm o clasificare a posturilor de radio, mai multe repere pe care le putem lua în calcul. O primă clasificare se referă la *aria de acoperire*:

- radio online;
- radio local;
- radio regional;
- radio național;
- radio internațional.

O altă clasificare se referă la *conținutul editorial* transmis publicului ascultător.

- formatul generalist, în cazul radioului public și al posturilor private naționale și
- formatul specializat, de nișă.

Un alt tip de clasificare reflectă *regimul de finanțare*:

- serviciul public de radio se deosebește de
- posturile private, comerciale.

În perioada 1.03.2019 – 20.05.2021 am monitorizat șapte posturi de radio. Alegerea acestora s-a făcut în funcție de audiență, acoperire, ponderea emisiunilor informative, asumarea unui rol educativ. Am efectuat peste 150 de ore de monitorizare și am avut în vedere, sub aspect lingvistic, intervențiile verbale ale jurnaliștilor și ale colaboratorilor posturilor respective. Corpusul care stă la baza investigației este alcătuit din texte selecționate, unele publicate pe site-urile respectivelor posturi, altele fiind transcrise de noi. În funcție de segmentul în care poate fi încadrat fiecare post regăsim:

- radio internațional – *RFI România*;
- radio național de stat – *Radio România Actualități*;
- radio național privat – *Rock FM*;
- radio regional privat – *Radio Viva FM*;
- radio local privat – *Radio TOP*;
- radio online – *Radio USV*.

Exemplele care fac obiectul analizei noastre lingvistice au fost extrase din edițiile online ale rubricilor descărcate de pe site-uri. Avem în vedere o analiză semio-discursivă: abateri de

¹ Vasile Traciuc, 2003, *Jurnalism radio*, Editura Tritonic, București, p. 155.

la corectitudinea limbii, erori, repetiții, clișee, stridente la nivel stilistic, discursul jurnalistului, elemente paraverbale etc.

Site-urile posturilor de radio prezintă un conținut dinamic și informativ, cu noutăți și rubrici, jurnaliștii actualizând zilnic și în zona online aproape tot ce se aude pe radio. Conținutul de pe site-uri este completat de interviuri audio-video, știri, comunicate de presă, pe prima pagină a site-urilor fiind postate cele mai importante știri ale zilei. Interviul specializat pe unde intergalactice a fost transcris în totalitate prin audiție și se găsește în Anexa lucrării.

În ceea ce privește criteriile de organizare a corpusului, menționăm:

- posibilitatea textelor de a răspunde obiectivului investigației, de a analiza discursuri radiofonice;

- criteriul structural: selectarea de atât texte care implică interactivitate (interviuri), cât și rubrici realizate exclusiv de instanța mediatică (monologuri).

- criteriul tematic: selectarea de texte care aparțin rubricilor specializate;

IV. Modele teoretice

Având în vedere interesul acordat limbii de-a lungul vremii, observăm încă din Antichitate, o dorință pentru descifrarea acestui mecanism. *Retorica* vine cu dorința de a nuanța tot ce ține de strategiile persuasiunii și merge cu investigația spre *frază* și *limbaj*. În 1916, cercetătorul Ferdinand de Saussure pune bazele *lingvisticii* ca știință prin lucrarea *Cours de linguistique générale*, care aduce în atenția publicului o serie de dihotomii cunoscute (limbă/vorbire) și se focusează asupra limbii și asupra *codului* ca fenomen social, obiectul științei lui Saussure realizându-se după principii sistematice. Este de interes inițiativa Școlii de la Geneva, cu reprezentatul de seamă Ch. Bally, autorul lucrării *Le Langue et la vie*, care pune accentul pe fenomenele subiective, emoționale, individuale și se concentrează pe funcția expresivă a limbajului, pe lângă partea de comunicare a informațiilor cu care se ocupă lingvistica limbii.

În anii '60, discipline precum lingvistica, antropologia, sociologia ajung să resimtă nevoia de cercetarea a limbajului natural, iar unele vin cu ideea de a iniția cercetări care să evedențieze noutăți despre întrebuințarea limbii, ajutând în acest fel să se pună bazele analizei discursului ca disciplină și ca procedură de cercetare.

O preocupare deosebită pentru *limbajul natural* are loc la mijlocul anilor '60 în știința antropologie, care se dezvoltă și se transformă ulterior în *etnografia vorbirii*, devenind ulterior *sociolingvistică*. Indiferent de viziune, dincolo de unele principii care susțin și confirmă, prin coerență și pragmatism, studiul fenomenelor limbii, acceptarea principiului echivalenței *limbă-instrument* ține cont de faptul că, în viața cotidiană, folosirea limbii sugerează un fel de troc, „un lucru pe care îl schimbăm” (É. Benveniste, 2000: 246) și căruia îi oferim o funcție vehiculară.

Limba este o entitate care își propune să stabilească o ordine ierarhică între elementele ce o compun. Saussure se raportează la individ ca *entitate socializată*. *Limba* este „o comoară depusă de practica vorbirii în subiecții ce aparțin uneia și aceleiași comunități, un sistem gramatical ce există virtual în creier, sau mai bine zis în creierele unui ansamblu de indivizi; căci limba nu este completă la niciunul, ea nu există în chip perfect decât vorbită în masă” (Saussure, 1998: 39). *Limba*, *norma* și *uzul* sunt concepte importante în cercetarea noastră; prin juxtapunere acestea permit oglindirea fenomenelor lingvistice simultane sau succesive unei perioade date. Așa cum remarcă A. Rey, „aucune langue n'échappe à ceux qui l'utilisent” (A. Rey, 1972: 4), studiul limbii presupune, o convenție, dar și o constrângere. Limba nu este altceva decât o rețea de cuvinte folosită în funcție de nevoia de *comunicare*.

Dihotomia *social/individual* se întrepătrunde și reflectă mereu limba în continuă evoluție, găsiind modalități potrivite pentru a reconstrui. Fiecărui act lingvistic îi este atribuită o reacție a sistemului, care se află sub acțiunea vorbitorului, într-o continuă recalibrare. În comunicarea umană, acțiunea comună a unor elemente, precum emițător, destinatar, cadrul temporal, context, spațiu, conținutul mesajului fac posibilă analiza interacțiunilor sociale și a *discursului*. *Discursul* este o noțiune importantă a lingvisticii textuale și discursive, fiind o viziune a faptelor de limbă, psihologie, sociologie, logică.

Școala franceză de Analiză a Discursului manifestă un interes deosebit pentru analiza *discursurilor* caracterizate de constrângeri impuse de normele sociale, reprezentantul Școlii franceze este considerat Michel Pêcheux care, în volumul *Analyse automatique du discours*, tratează *Analiza discursului*. Z. Harris, considerat inițiatorul acestei discipline de Analiză a discursului, în anul 1951, afirma că *discursul* este nivelul structural superior în ierarhia de morfeme, propoziții și fraze, iar principala caracteristică este că se deosebește de o secvență de propoziții aleatorii pentru că are o structură, un model după care toate segmentele discursului apar în legătură unele cu altele. Termenul de *analiza discursului* este folosit pentru prima dată într-un articol al lui Harris în anul 1952, ca sinonim pentru *lingvistica textuală*.

Investigația lui Norman Fairclough² construiește o teorie a discursului și a schimbării sociale, alăturând lingvistica funcțională cu teoriile sociale și culturale. El folosește eticheta ACD, care face apel la lingvistica funcțională a lui Halliday care spune că limbajul este modelat de funcții sociale și îl are în atenție pe M. Pêcheux. El percepe ACD ca pe o analiză între semioză și alte elemente ale practicii sociale. Aspectele semiotice ale practicii sociale favorizează construirea discursurilor. Acest aspect semiotic al ordinii sociale este denumit *ordine a discursului*: „o ordine de discurs este o structurare socială a diferențelor semiotice. Un aspect al acestei ordini este dominația: unele maniere de a produce înțeles sunt dominante, principale ori consacrate într-o ordine particulară a discursului, altele sunt marginale, opuse sau alternative”.³

P. Charaudeau și D. Maingueneau demonstrează că discursul cunoaște mai multe accepții, cum ar fi fraza (discursul are loc prin adiția frazelor), enunțul, limba ca sistem (discursul se suprapune parțial conceptului de „vorbire” ca act individual). Tot cercetătorii P. Charaudeau și D. Maingueneau identifică mai multe trăsături ale discursului.

Imaginarul lingvistic s-a dezvoltat într-o perioadă în care lingvistica nu avea nevoie de intervenții subiective. Imaginarul lingvistic reprezintă, în zilele noastre, un punct de plecare pentru analiza lingvistică, sociologică, psihologică, jurnalistică etc. Imaginarul lingvistic al mass-mediei ne-a permis exploatarea unui corpus autentic, iar concluziile pot folosi lingvisticii și actorilor comunicării. Scopul cel mai important al imaginarului lingvistic este de a dovedi că asocierile din limbă nu sunt niciodată, la nivelul unui individ, identice cu cele ale altui individ. Prin urmare, modelul adus în atenție de Anne-Marie Houdebine-Gravaud cercetează modul în care limba se impune în realitate, investighează idealizarea limbii și creează o grilă de analiză în care interacțiunea dintre norme devine cadru de referință. Anne-Marie Houdebine-Gravaud preia și îmbunătățește tipologia normelor propusă de Alain Rey în anul 1972.

Discursul radiofonic, mai mult decât oricare alt tip de discurs, are o pronunțată *dimensiune socială*. Desfășurat în cadrul unei audiențe, discursul este locul de manifestare a identității participanților la comunicare. În desfășurarea discursului radio, partenerii la

² Terry Treadgold, *Cultural Studies, Critical Theory and Critical Discourse Analysis: Histories, Remembering and Future*, disponibil la http://www.linguistik-online.com/14_03/threadgold.html, consultat la 6.01.2021.

³ Norman Fairclough, „*Critical discourse analysis as a method in social scientific research*”, în Ruth Wodak și Michael Mayer, p.123.

comunicare aduc cu ei din bagajul psihologic-social-cultural, iar de asta depinde reușita discursului.

V. Structurarea conținutului cercetării

Prin prezenta investigație lingvistică ne-am propus să analizăm triada normă-imaginar-simbol, cu aplicare pe discursul radiofonic, având în vedere atât concepte din domeniul științelor umaniste (productivitate, persuasiune, argumentare, dialogism) și textul ca fenomen cultural, cât și concepte noi, cum ar fi globalizarea și interactivitatea.

Dacă în capitolul introductiv al cercetării noastre prezentăm motivația, cadrul temporal de referință, ipotezele și obiectivele generale și insistăm asupra planului general al cercetării, principalele idei legate de constituirea corpusului de studiu și structurarea segmentului bibliografic, **în cel de-al doilea capitol**, intitulat **Om, simbol, comunicare, evoluție**, ne-am concentrat asupra definirii conceptelor de simbol, discurs mediatic și comunicare mediatică, prezentând o scurtă istorie a evoluției limbajului, iar apoi urmărind evoluția radioului în România și în lume. Am considerat că este important să abordăm segmentul presei radiofonice ca pe un sistem de semne care reflectă fidel realitatea cotidiană prin utilizarea limbii.

Deoarece limba comunicată pe frecvențele radioului constituie, în contextul studiului nostru, o bază de analiză discursivă, ne-am focalizat atenția asupra manierei specifice în care aceasta este definită. Am urmărit modul în care se construiesc reprezentările normelor limbii în discursul radiofonic. De asemenea, am considerat necesară realizarea unui fond teoretic de bază, care a condus la o aplicare ulterioară și a verificat, în planul limbii, încercarea de sinteză a teoriilor prezentate. Mai mult, în cadrul aceluiași capitol, descriem modelele și dinamica de comunicare, permanent modificate atât de fenomene subiective, cât și de legile generale ale societății. Viața limbii este influențată de schimbările pe care locutorii le fac la toate segmentele care intră în alcătuirea ei, adaptând-o tot timpul la nevoile de comunicare interumană din cadrul comunității lingvistice. Discursul radiofonic are o importantă dimensiune socială, acesta fiind locul ideal de manifestare a participanților la procesul comunicării.

În cel de-al treilea capitol, intitulat **Discurs și analiză lingvistică în comunicarea radiofonică**, ne-am propus să ilustrăm o serie de perspective teoretice legate de discursul ca suport creativ al limbii și să exemplificăm accepțiunile diferite ale discursului din punctul de vedere al diverșilor cercetători. Am acordat o atenție deosebită actului de comunicare și caracterului social și individual al limbii, apoi am urmărit metodele și teoriile utilizate în analiza discursului. De asemenea, am punctat cele mai importante segmente de analiză în cercetarea istorică: cuvintele, textualitatea, sintaxa, enunțarea și semiotica – fiecare având câmpuri variate de cercetare.

În cel de-al patrulea capitol, intitulat **Normă și imaginar lingvistic**, am urmărit chestiunile teoretice ale imaginarii lingvistice, pentru ca mai apoi să le aplicăm în cadrul analizei podcast-ului. Limba și norma sunt concepte diferite, iar cunoașterea funcțiilor lor este utilă pentru a observa fenomenele lingvistice caracteristice unei perioade date. Am considerat necesar să reliefăm faptul că fenomenul creativității este important în evoluția limbii, orice act lingvistic fiind marcat permanent de „creație ca liberă alegere”, pentru că în limbă se produc, neîncetat, schimbări greu de cuantificat. De altfel, am abordat normele radiofonice, care stau mărturie asupra stadiului în care se află limba pe scena mediatică. Un segment aparte al cercetării noastre este cel în care explicăm locul pe care îl ocupă radioul pe scena de informare din România, presa radiofonică constituind un reper important în viața societății.

Am considerat că este important să arătăm că Imaginarul Lingvistic (IL) reprezintă o teorie de referință pentru cercetarea normelor pe care locutorii le mobilizează în discurs. Lingvista franceză Anne-Marie Houbedine-Gravaud consideră că, prin analizare Imaginarului

lingvistic al locutorilor se poate realiza o evaluare a limbii pe două planuri: planul intern și planul extern al limbii. Fiecare plan este construit pe baza normelor specifice, reperabile la nivel discursiv în funcție de grila de analiză specifică. În acest capitol, un segment aparte al investigației se îndreaptă către mentalități, care oglindesc cel mai bine modificările din cadrul societății, atunci când apar modificări cu caracter inovator, deseori ca răspuns la dorința individului de a schimba regulile. Ne-am propus o analiză a comunicării mediatice de tip podcast, urmărind evoluția limbii și actul jurnalistic, observând procesul de modernizare și normele discursive.

În cel de-al cincilea capitol al cercetării noastre, intitulat **Discursul radiofonic ca produs al interacțiunii sociale**, ne-am îndreptat atenția asupra prezentării discursului mediativ și presei radiofonice, stabilind rolul acestora în societate și în sfera sociolingvistică. Am ilustrat anumite caracteristici care țin de eficiența discursului mediativ, pornind de la premisa că ascultătorii sunt dispuși să petreacă din ce în ce mai puțin timp în fața unei oferte mediatice care nu prezintă eficiență discursivă și un mesaj persuasiv corect construit. Radioul, ca orice alt canal media, a evoluat mult în timp, și-a schimbat forma și conținutul. El oferă ascultătorilor posibilitatea de a afla în timp util noutățile zilei, formatele radiofonice dezvoltându-se și adaptându-se specificului societății și pieței. **În subcapitolul intitulat Codul discursiv al prezentatorului de radio**, ne-am focalizat atenția pe câteva sfaturi practice acordate, în urma analizei audio realizate, moderatorilor de programe radiofonice informative și de divertisment.

Studiul nostru și-a propus definirea conceptului de „mesaj mediativ” și stabilirea semnificației mesajului. Am pornit de la premisa că orice se aude pe radio este o formă de discurs, deci o acțiune lingvistică și socială care presupune un contract, adică un cadru de referință, și o relație cu publicul și cu celelalte instituții media. În acest sens, definim dialogul mediativ și stabilim care este modul specific de organizare macrostructurală (funcție, acte de discurs, strategii) și textuală (plan de text și secvențe).

Cum obiectivul nostru este de a observa spațiul discursiv intern și internațional, am surprins variațiile de ordin stilistic, social și cultural care apar de la un post de radio la altul. În cadrul capitolului de analiză a corpusului, analiza fiecărui post urmărește să investigheze aspecte legate de creativitate, discursivitate, originalitate și specificul în funcție de zona în/din sau pentru care emite. Considerăm important să reliefăm aspecte lingvistice privind formatele discursive radiofonice și tratarea informației și să observăm cum toate schimbările din limbă constituie trăsături ale procesului de modernizare și de adaptare a limbii la prezent.

Ultimul capitol al cercetării, intitulat **Studiu pe Corpus**, este dedicat în mod special investigării lingvistice a corpusului de studiu, format din diverse discursuri din presa radiofonică actuală. Corpusul de studiu constituit este împărțit în două segmente, în funcție de specificul de investigare. Astfel, am urmărit practicile discursive specializate și triada normă-imaginar-simbol în rubricile Radio France International, Radio România Actualități, Rock FM, Radio Viva FM, Radio Top Suceava și Radio USV. Acoperind o extindere terestră cât mai mare a discursului radiofonic, interesul lucrării noastre fiind dat, nu în ultimul rând, de încercarea de a analiza interviul specializat pe unde intergalactice și de a arăta că limba este un organism viu, dinamic, creator, pe care fiecare locutor îl percepe dintr-un alt unghi. Am observat faptele individuale și funcțiile care țin de limbă și am aplicat analiza normelor specifice teoriei Imaginarului Lingvistic.

Încercând o analiză a discursului pe unde radio intergalactice, am urmărit alfabetul de pronunție radiofonică și limbajul specializat al astronautilor, exploratori profesioniști ai spațiului. Capitolul final al tezei este dedicat **Concluziilor generale** desprinse din procesul de investigare teoretică și aplicativă. Din concluziile generale se desprinde faptul că, radioul a evoluat în timp, și-a schimbat forma și conținutul și continuă să se schimbe în mod constant. Am discutat despre formatele radiofonice și am subliniat caracteristicile fiecărui format în parte, observând că structura programelor se adaptează constant nevoilor resimțite de

ascultători. Relația enunț – enunțare este importantă pentru comunicarea radiofonică, semnificanții se transmit pe calea undelor, iar mesajul ajunge direct la ascultător. Dacă însă ascultătorul nu este satisfăcut de muzică, de abundența de publicitate sau de timbrul vocii venite din eter, atunci mesajul este anulat și nu mai ajunge la receptor. Structurarea mesajului discursiv (conținut, fraze, alegerea cuvintelor, semnificații care să fie înțeleși de ascultători) este esențială pentru radio.

Am ales realizarea acestei investigații lingvistice cu aplicabilitate asupra discursului radiofonic românesc din perioada actuală întrucât, după parcurgerea studiilor din lingvistica românească, am constatat că Teoria Imaginarului Lingvistic, împreună cu studii despre aplicabilitatea semioticii în domeniul analizei discursului radiofonic, este relativ puțin ilustrată în cercetări lingvistice actuale. Teoria IL se aplică și funcționează concret în discursul presei radiofonice. Am constatat că dinamica limbii se găsește în relație directă cu dezvoltarea societății, astfel încât merită să acordăm o atenție sporită acestui segment discursiv din sectorul mediatic.

VI. Rezultatele cercetării

Abordarea unei investigații discursive din perspectiva simbol-normă-imaginar în discursul radiofonic reprezintă o chestiune de actualitate.

Am dedicat un segment aparte analizei presei radiofonice ca parte a comunicării media, ea fiind și centrul investigației noastre lingvistice. Comunicarea media are mize simbolice și economice, iar interpretarea realității creează imagini mentale și reprezentări la nivelul colectivității. Putem spune despre acest tip de comunicare că este un element de transformare a mentalului colectiv și influențează valorile și credințele pe care locutorii le însușesc la momentul dat. Perspectivele și teoriile descrise ne conduc la concluzia că există elemente discursive comune care descriu producțiile radiofonice și subliniem faptul că, din punctul nostru de vedere, tot ce se aude la radio, poate fi considerat o formă de discurs. Oferind informații variate, radioul apropie oameni diferiți într-un fel de comunicare care nu se bazează pe proximitatea națională, religioasă ori culturală, ci pur și simplu pe aceea informațională. Putem vorbi despre dezvoltare comună, dar nu și despre identitate comună, structura societății și cea a limbii având evoluții independente. În definitiv, o mulțime de eșantioane de discurs mediatic vin să arate funcționarea limbii în plină „libertate”.

În urma analizei discursive întreprinse pe corpus avem câteva elemente de noutate care atestă originalitatea investigației noastre:

- analiza discursului pe unde radio intergalactice – utilizarea alfabetului internațional fonetic;
- analiza podcastului – metamorfozarea radioului, prin emisiunile de tip *podcast* (imagine plus sunet în format digital), într-o formă de televiziune;
- analiza rubricilor radio – realizarea unei clasificări discursive;
- analiza clișeele lingvistice utilizate la radio – jurnaliștii de la radioul regional Viva FM au tendința de a folosi în discursul lor clișee lingvistice;
- propunerea unei analize din punct de vedere semio-lingvistic a particularităților discursive media-radio pe un corpus de texte, prin care avem în vedere analiza modului în care se realizează, la nivel enunțiativ, rolul de formator de opinie al jurnalistului;
- propunerea unui cod discursiv pentru realizatorii de programe radio din România - ne dorim ca acesta să devină nucleul unui proiectat *Ghid al locutorului radio*;
- identificarea unor mărci discursive radiofonice – persuasiune, argumentare,

creativitate, coeziune și coerență.

Cercetarea *Discursul radiofonic între normă-imaginar-simbol* s-a desfășurat pe două segmente importante, teoretic și aplicativ. Ambele segmente ale investigației s-au fundamentat pe abordări conceptuale și metodologice, precum și pe analize de natură aplicativă pentru domeniul lingvisticii.

Prin obiectivele adoptate, studiul de față este complex și marcat de elemente de noutate și originalitate, având în vedere interpretarea analizei temei de studiu, a *discursului radiofonic*, analiză în care se reflectă elemente de semiotică, de lingvistică generală, de analiza discursului, de studiu al imaginarului și al mentalităților. Fiind interconectate, toate aceste elemente au condus către conturarea instrumentelor de analiză, care au facilitat, la rândul lor, îndeplinirea obiectivelor propuse pentru investigarea corpusului de studiu, format din discursuri radiofonice specializate din perioada actuală (2019-2021) și de discursul de tip interviu specializat pe unde intergalactice.

Tema și titlul înglobează patru elemente de interes: *discursul radiofonic*, *norma*, *imaginarul lingvistic* și *simbolul*. Observabile în evoluția limbii, normele sunt importante pentru teoria Imaginarului Lingvistic și pentru lingvistica generală. *Discursul radiofonic* joacă un rol important în perioada actuală, radioul oferind locutorilor posibilitatea de a desfășura activități distincte, în timp ce implicat în procesul comunicării rămâne doar analizatorul auditiv. Interesul nostru a avut în vedere poziționarea subiectului vorbitor în limbă și analiza normelor stabilite în spațiul socio-cultural determinat. În acest scop am realizat o sinteză conceptuală, în care am încercat să surprindem elemente din domeniile lingvisticii generale, analizei discursului, comunicării, studiului imaginarului și al mentalităților, sociolingvisticii. Definirea și clarificarea acestor concepte au evidențiat aspecte legate de creativitatea presei radiofonice și au arătat evoluția în timp a specificului acesteia.

Modul în care un discurs capătă coeziune este relevant pentru interpretarea respectivului discurs și pentru receptarea lui adecvată de către ascultători. În fond, punând accent pe dimensiunea comunicativă a radioului, observăm orientarea întregului discurs radiofonic către ascultători. Discursul radiofonic are în vedere înțelegerea actului de comunicare ca *demers de simbolizare*. Caracterul discursului are, din punctul de vedere al semioticii, două dimensiuni: una simbolică și una comunicativă. Prima este dată de interpretarea personală a lumii și de conferirea de semnificații, iar cea de-a doua, dimensiunea comunicativă, se referă la socializare și la nevoia de comunicare.

În cel de-al doilea capitol al investigației noastre, intitulat *Om, simbol, comunicare, evoluție*, ne-am îndreptat atenția asupra definirii comunicării – devenită, în optica tuturor cercetărilor actuale, esențială. Prin „comunicare” înțelegem tot ce se întâmplă în jurul nostru, comunicarea ajutându-ne totodată să ne îndeplinim obiectivele. Cercetătorii nu se opresc la o definiție anume, iar abordările lor au puncte de pornire diferite, bazate pe câmpuri disciplinare diferite. Am reușit o trecere în revistă a câtorva puncte de vedere. Am considerat că este important să arătăm modul în care a evoluat presa radiofonică în România și în lume. În acest sens, am arătat că apariția radioului se datorează cercetătorilor care au început prin descoperiri teoretice, iar apoi prin realizarea unor aparate capabile să transmită mesaje sonore la distanță.

În capitolul al treilea al cercetării noastre, intitulat *Discurs și analiză lingvistică în comunicarea radiofonică*, am evidențiat câteva perspective teoretice legate de accepțiunile discursului și am demonstrat că nevoia de a comunica îl ajută pe om să se integreze în societate și să găsească elemente în comun cu ceilalți membri ai societății. *Limba, norma și uzul* au reprezentat concepte de interes în cercetarea noastră, acestea oferind, prin juxtapunere, oglindirea fenomenelor lingvistice ale unei perioade date. Am apreciat ca fiind important să abordăm modelele și teoriile din analiza discursului (Z. Harris, D. Maingueneau, É. Benveniste,

N. Fairclough, T. A. van Dijk) și am arătat că segmentul analizei discursului a adus elemente noi și s-a format ca disciplină de sine stătătoare adoptând modelele analitice ale disciplinelor inițiale. Am investigat diferitele niveluri de analiză din cadrul analizei discursului și am punctat posibilitățile și caracteristicile pe care ni le oferă fiecare nivel: cuvintele, textualitatea, sintaxa, enunțarea și semiotica. Am abordat discursul radiofonic ca pe un act de limbaj din sfera comunicării mediatice, prin care se urmărește informarea, gestionarea și păstrarea ascultătorilor pe undele radio. Discursul radiofonic constituie un *semn* care se supune unei hipercodificări complexe. Suntem de părere că discursul este un *macrosemn*, a cărui abordare semiotică facilitează înțelegerea exactă a mecanismelor și a practicilor discursive. Pentru o înțelegere mai exactă a codificărilor am ales definiția și schema tetradică elaborată de semioticianul belgian Jean-Marie Klinkenberg, o schemă care, în opinia noastră, descrie perfect complexitatea discursului radiofonic.

În cel de-al patrulea capitol, intitulat *Normă și imaginar lingvistic*, am ilustrat o serie de viziuni teoretice (E. Coșeriu, L. Hjelmslev, Mihaela Roco, G. Ivănescu) asupra evoluției limbii. În această etapă am stabilit un set de concepte necesare realizării analizei propuse. Am analizat studiile focalizate pe *limbă* și pe *limbaj*, care se modifică odată cu evoluția comunităților, lingvistica reprezentând, în secolul al XXI-lea, un obiect științific complex. Pornind de la specificul normei, am reliefat caracteristica mecanismului normativ care arată dinamica echivalențelor și a neregulilor din limbă. Apreciem că limba trece printr-o serie de modificări normative care ajută la stabilirea structurilor și stau mărturie asupra stadiului limbii la un moment dat. Având în vedere faptul că limba evoluează și se reconstruiește mereu, sub influența fiecărui locutor, am abordat în mod natural și necesar și chestiunea creativității.

Dacă *normele* sunt baza existenței limbii, *creativitatea* este un fenomen important pentru evoluția limbii. Împărtășim perspectiva lingvistei Ioana-Crina Coroi, din *Normele imaginariului lingvistic în presa literară*, potrivit căreia, „Dacă normele constituie pilonul central al existenței unei limbi, creativitatea reprezintă un motor necesar în procesul de evoluție și progres social, fiind un element indispensabil pentru dezvoltarea oricărui individ, oricărei comunități sau însăși societății în ansamblul ei. Stadiul actual în care se găsește civilizația umană se datorează impactului pe care creativitatea l-a avut, și continuă să îl aibă, asupra tuturor domeniilor de activitate în care s-a manifestat de-a lungul vremii”. Pentru individul postmodern, creativitatea înseamnă transferul unor elemente lingvistice noi în societate, transfer care contribuie la evoluția comunității sociolingvistice. Ne raportăm și la viziunea lui N. Chomsky, care stabilește rolul creativității ca trăsătură esențială a limbajului și apreciază că ea constă în capacitatea fiecărui vorbitor nativ de a produce un număr infinit de fraze pe care nu le-a auzit și nu le-a citit niciodată. Prin raportare la studiile despre normă, am prezentat normele presei radiofonice și am constatat că, în procesul de dezvoltare a limbii, comunicarea orală ține, alături de comunicarea scrisă, de un sistem normativ bine structurat.

În cadrul acestui capitol am realizat și o analiză a clișeele lingvistice din discursul știrilor de la postul regional de radio *Viva FM* și am constatat că, în epoca libertății de exprimare, în ciuda absenței cenzurii, jurnaliștii au tendința de a folosi în discursul lor clișee lingvistice. Prin aceste clișee ei activează conștiința afectivă a receptorilor. Am subliniat faptul că limba are două aspecte esențiale: limba populară și limba literară, fiecare cu caracteristici proprii și cu intervenții diferite asupra normelor. Un segment aparte al investigației l-am alocat cercetării normelor Imaginariului Lingvistic din interiorul *podcast*-ului – un element nou și integrat al comunicării mediatice din România. Marea majoritate a programelor radiofonice s-au metamorfozat, prin emisiunile de tip *podcast* (imagine plus sunet în format digital), într-o formă de televiziune.

În capitolul intitulat *Discursul radiofonic ca produs al interacțiunii sociale* am luat în discuție o serie de aspecte legate de rolul mass-mediei în formarea opiniei publice. Mass-media este spațiul în care se realizează comunicarea publică, iar relațiile sociale se transformă în

interacțiuni sociale. Am considerat important să discutăm normele de reglare, formale sau tematice, necesare pentru ca dialogul mediatic să aibă loc, principiile de eficiență ținând cont de strategiile utilizate de participanții la dialog. Discursul mediatic are în vedere o comunicare organizată, bine structurată, în care comunicatorii își organizează și își adaptează discursul în funcție de o structură prestabilită.

Alți termeni legați de discursul vorbit relevanți pentru cercetarea noastră sunt *monolog* și *dialog*. Printre cele mai importante caracteristici ale comunicării orale se numără oralitatea – și nu putem să nu ne amintim aici de maxima latinească *Littera scripta manet, volat irrevocabile verbum* (Litera scrisă rămâne, cuvântul rostit zboară irevocabil).

Codul discursiv al prezentatorului reprezintă un element cu utilitate practică; ne dorim ca acesta să devină nucleul unui proiectat *Ghid al locutorului radio*. Pe parcursul demersului nostru de audiție și analiză radiofonică am observat că unii realizatori de programe, în special informative și de divertisment, nu își pregătesc temeinic, calitativ, discursul pentru intervenția radiofonică. Este necesară pregătirea în prealabil a subiectului care va fi prezentat, în direct sau înregistrat, în caz contrar manifestându-se teama și nesiguranța și „insecuritatea lingvistică” care distrag atenția moderatorilor. Am propus câteva instrumente pentru realizatorii de emisiuni informative și de divertisment – venite din partea unui „om de radio”, așadar dinspre practică spre teorie.

Interviul radiofonic reprezintă un gen jurnalistic care a generat o mulțime de definiții axate pe elemente specifice. Oamenii de radio apelează adeseori la interviu, pentru credibilitate și pentru a evita instalarea monotoniei pe frecvențe. În demersul de cercetare a presei radiofonice, observăm că discursul mediatic presupune o abordare complexă, iar ascultătorul este pus în centrul atenției. În organizarea radiofonică, rubricile sunt acele materiale periodice care au destinate spații fixe de emisie. Rubricile specializate sunt realizate pe baza unor planuri tematice sau sezoniere. Redactarea textului și a *promo*-ului, muzica, utilizarea corectă a limbii, precizia alegerii cuvintelor și a subiectelor, elementele paraverbale ale vocii sunt aspecte definitorii pentru reușita rubricilor specializate.

În capitolul final al cercetării noastre, intitulat *Studiu pe Corpus*, ne-am îndreptat atenția asupra practicilor discursive din rubricile specializate și am constituit un corpus pentru analiză semio-lingvistică din perioada 1.03.2019 – 20.05.2021, perioadă în care am monitorizat șapte posturi de radio, de impact diferit. Alegerea acestora s-a făcut în funcție de audiență, acoperire, ponderea emisiunilor informative, asumarea unui rol educativ. Am avut în vedere în studiul nostru o analiză semio-discursivă: abateri de la corectitudinea limbii, erori, repetiții, clișee, stridențe la nivel stilistic, discursul jurnalistului, elemente paraverbale etc. Toate analizele rubricilor au fost realizate din punct de vedere semio-discursiv.

Am efectuat peste 150 de ore de monitorizare audio și am interpretat, sub aspect lingvistic, intervențiile verbale ale jurnaliștilor sau ale colaboratorilor posturilor respective. Corpusul care a stat la baza cercetării noastre este constituit din fragmente de discurs, unele publicate pe site-urile radiourilor, altele transcrise de noi. În funcție de segmentul în care fiecare post poate fi încadrat, am selectat un radio internațional – *RFI România*, un radio național de stat – *Radio România Actualități*, un radio național privat – *Rock FM*, un radio regional privat – *Viva FM*, un radio local privat – *Radio TOP* și un radio online – *Radio USV*. Discursurile care au făcut obiectul analizei noastre au fost extrase din edițiile online ale rubricilor descărcate de pe site-uri.

Argumentele principale pentru selectarea acestor posturi au fost interesul manifestat de jurnaliștii lor vizavi de chestiuni legate de limba română și importanța mesajului transmis, de cele mai multe ori cu rol educativ și cultural. Am putut constata că jurnaliștii sunt interesați de aspectele limbii și că își construiesc discursul pe baza normelor evaluative și subiectiv-prescriptive (*RFI*) și a normelor autoevaluative și obiectiv-statistice (*RRA*). Un fapt important care reiese în urma investigației este interesul posturilor de radio pentru subiectele cu caracter

educativ, manifestat cu precădere la *Rock FM*, *Viva FM* și *Radio USV*, acolo unde am întâlnit norme evaluative, comunicaționale și prescriptive. Prin studierea discursului rubricilor specializate, am avut posibilitatea să cercetăm fiecare nivel discursiv al posturilor care au constituit studiul de caz.

La capătul demersului investigativ putem realiza următoarea clasificare discursivă:

- radio internațional *RFI* – discurs preponderent informativ (subsegment narativ, descriptiv, argumentativ și educativ);
- radio național de stat *RRA* – discurs preponderent informativ (subsegment narativ, descriptiv, argumentativ și educativ);
- radio național privat *Rock FM* – discurs preponderent muzical (subsegment educativ și argumentativ);
- radio regional privat *Viva FM* – discurs preponderent informativ (subsegment narativ, educativ și argumentativ);
- radio local privat *Radio Top Suceava* – discurs preponderent informativ (subsegment persuasiv și moralizator – posibile valențe educative);
- radio online *Radio USV* – discurs preponderent informativ (subsegment educativ).

Concluzia la care am ajuns, la finalul acestei analize, este că ritmul discursiv (muzică, publicitate, mesaje informative) este extrem de important în radio, el fiind rezultatul structurării materialelor semiolingvistice difuzate.

În partea finală a analizei de corpus am ales discursul de tip interviu specializat pe unde intergalactice. Am selectat discursul astronautilor din dorința de a acoperi o paletă cât mai mare de discursuri transmise pe unde radio (radio internațional, național, regional, local, online), iar pentru a atinge acest obiectiv am investigat alfabetul special NATO utilizat de astronauti. Interviuul a fost analizat din punct de vedere semio-discursiv. Cercetarea a arătat că dialogul cu Stația Spațială Internațională este posibil prin intermediul radioului, iar interactivitatea și interacțiunea socială sunt posibile chiar și în aceste condiții.

La începutul și la finalul comunicării cu Stația Spațială Internațională este întrebuințat un limbaj specific, specializat (alfabetul special NATO): în contextul stabilirii legăturii se comunică prin alfabetul internațional fonetic. Cele 26 de cuvinte cod din alfabetul fonetic al NATO sunt atribuite celor 26 de litere ale alfabetului englez în ordine alfabetică, după cum urmează: **Alfa, Bravo, Charlie, Delta, Echo, Foxtrot, Golf, Hotel, India, Juliett, Kilo, Lima, Mike, November, Oscar, Papa, Quebec, Romeo, Sierra, Tango, Uniform, Victor, Whiskey, X-ray, Yankee, Zulu**. Aviatorii, controlorii de trafic, piloții, astronautii și cei de la sol care dirijează traficul aerian trebuie să se înțeleagă fără greșeli (care ar putea fi catastrofice), indiferent de limba pe care aceștia o vorbesc. Acest alfabet are menirea de a face ca interpretările diferite să fie reduse la minimum.

*

Perspectivile cercetării și orizonturi deschise de această teză:

Ne dorim ca investigația lingvistică realizată prin cercetarea noastră să impulsioneze elaborarea de noi studii; prin urmare, recomandăm această lucrare lingviștilor, specialiștilor în mass-media, profesorilor, doctoranzilor, studenților și tuturor celor care manifestă un interes special față de discursul radiofonic. Această teză de cercetare în domeniul lingvisticii este o investigație aprofundată a discursului radiofonic și a amplitudinii fenomenului comunicării mediatice prin presa radiofonică, prezentând diversele mărci discursive și situaționale reperate pe undele radio.

Considerăm că ar fi interesant ca studiul lingvistic al segmentului radiofonic să fie investigat și dezvoltat în studii și cercetării ulterioare, care să îi sublinieze rolul marcant în cadrul comunicării mediatice eficiente.

REPERE BIBLIOGRAFICE

Studii de lingvistică generală și sociolingvistică

- AMANDO, Alonso, 1982, *Materie și formă în poezie*, Editura Univers, București
- ARDELEANU, Sanda-Maria (coord.), 2009, *Discours et images*, Casa Editorială Demiurg, Iași
- ARDELEANU, Sanda-Maria, 1997, *Repères et principes fondamentaux dans l'analyse du discours*, Editura Universității, Suceava
- AUSTIN, John, 2005, *Cum să faci lucruri cu vorbe*, Editura Paralela 45, Pitești
- AVRAM, Mioara, 1986, *Gramatica pentru toți*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București
- BENVENISTE, Émile, 1966, *Problèmes de linguistique générale*, II, Éditions Gallimard, Paris
- BENVENISTE, Émile, 2000, *Probleme de lingvistică generală*, vol. I, Editura Universitas, București
- BOURDIEU, P., 1977, *L'économie des échanges linguistiques*, în: *Langue française*, no. 34
- CHOMSKY, Noam, 1975, *Reflections on Language*, Panthen Books, New York
- COȘERIU, Eugen, 1967, *Sistema, norma y habla*, în: *Teoría del lenguaje y lingüística general*, Segunda Edición, Ed. Gredos, Madrid
- COȘERIU, Eugen, 1994, *Lingvistica din perspectivă spațială și antropologică*, Editura Știința, Chișinău
- COȘERIU, Eugeniu, 2004, *Teoria limbajului și lingvistica generală. Cinci studii*, ediție în limba română de Nicolae Saramandu, Editura Enciclopedică, București
- COȘERIU, Eugeniu, 2009, *Omul și limbajul său*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
- de SAUSSURE, Ferdinand, 1998, *Curs de lingvistică generală*, Editura Teora, București
- de SAUSSURE, Ferdinand, 2003, *Scrieri de lingvistică generală*, text stabilit și editat de Simon Bouquet și Rudolf Engler, cu colaborarea lui Antoinette Weil, traducere de Luminița Botoșineanu, Editura Polirom, Iași
- DUBOIS, J., 1969b, *Lexicologie et analyse d'énoncé*, în: *Cahiers de lexicologie*, 60:115-126
- DUMISTRĂCEL, Stelian, 2006, *Limbajul publicistic*, Institutul European, Iași
- FOUCAULT, Michel, 1996, *Cuvintele și lucrurile. O arheologie a științelor umane*, trad. de Bogdan Ghiu și Mircea Vasilescu, Editura Univers, București
- GHEȚIE, Ion, 1982, *Introducere în studiul limbii române literare*, Editura Științifică și Enciclopedică, București
- GRAUR, Alexandru (coord.), 1972, *Introducere în lingvistică*, Editura Științifică, București
- GRAUR, Alexandru, 1963, *Limba corectă*, Editura Științifică, București
- GUȚU ROMALO, Valeria, 1972, *Corectitudine și greșeală. Limba română de azi*, Editura Științifică, București
- HJELMSLEV, Louis, 1942, *Langue et parole*, în: *Cahiers Ferdinand de Saussure*, 1967, publ. de Société Genevoise de Linguistique, Librairie Droz, Genève, p. 29-44
- HJELMSLEV, Louis, 1997, *Essais linguistiques*, Editions Minit, Paris
- HOARȚĂ-CĂRĂUȘU, Luminița, 2005, *Pragmatica pronumelui*, Editura Cerni, Iași
- IORDAN, Iorgu (coord.), 1978, *Istoria lingvisticii românești*, Editura Științifică și Enciclopedică, București

- IVĂNESCU, Gheorghe, 1980, *Istoria limbii române*, Editura Junimea, Iași
- JAKOBSON, Roman, 1964, *Lingvistică și poetică*, în: *Probleme de stilistică*, Editura Științifică, București
- JAKOBSON, Roman, 1969, *Essais de linguistique générale*, tome I, Editions Minuit, Paris
- LIPPI-GREEN, Rosina, 1997, *English with an Accent*, New York, Routledge
- MARGA, Delia, 2003, *Introducere în analiza discursului. Cu referire la istoria și sfera publică*, Editura Fundației pentru Studii Europene, Cluj-Napoca
- MARTINET, André, 1970, *Elemente de lingvistică generală*, traducere și adaptare de Paul Miclău, Editura Științifică, București
- MINUȚ, Ana-Maria, 2002, *Morfosintaxa verbului în limba română veche*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
- NAGY, Rodica, 2005, *Sintaxa limbii române actuale. Unități, raporturi și funcții*, Institutul European, Iași
- OPREA, Ioan, NAGY, Rodica, 2002, *Istoria limbii române literare. Epoca modernă*, Editura Universității, Suceava
- PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, 2003, *Elemente de gramatică. Dificultăți, noi controverse, noi interpretări*, Editura Humanitas, București
- RICOEUR, P., 1971, *The Model of the Text. Meaningful Action Considered as a Text*, în: *Understanding Social Inquiry*, edited by F. R. Dallmayr and Th. A. McCarthy, University of Notre Dame Press, London
- ROBIN, R., 1973, *Histoire et linguistique*, Librairie Armand Colin, Paris
- ROVENȚA-FRUMUȘANI, Daniela, 2005, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, Editura Tritonic, București
- SALA, Marius; VINTILĂ-RĂDULESCU, Ioana, 2001, *Limbile Europei*, Editura Univers enciclopedic, București
- SALA, Marius (coord.), 2001, *Enciclopedia limbii române*, Editura Univers enciclopedic, București
- SCHIFFRIN, Deborah, 1944, *Approaches to discourse*, Blackwell Publishers
- SEGRE, Cesare, 1986, *Istorie, Cultură, Critică*, traducere de Ștefania Mincu, prefață de Marin Mincu, Editura Univers, București
- WITTGENSTEIN, Ludwig, 1991, *Tractatus logico-philosophicus*, Editura Humanitas, București

Imaginar lingvistic

- ARDELEANU, Sanda-Maria, 1998, *Sur l'Imaginaire Linguistique des roumains*, în: *Limbaje și comunicare*, III, *Expresie și sens*, Editura Junimea, Iași, p. 33-41
- ARDELEANU, Sanda-Maria, 2000, *Dynamique de la langue et imaginaire linguistique*, Casa Editorială Demiurg, Iași
- ARDELEANU, Sanda-Maria, 2006, *Imaginaire linguistique francophone*, Casa Editorială Demiurg, Iași
- ARDELEANU, Sanda-Maria, 2007, *Une nouvelle réalité discursive: le «discours de l'intégration»*, în: *ANADISS*, III, Editura Universității Suceava, p. 11-18
- ARDELEANU, Sanda-Maria, *L'Imaginaire linguistique et l'interaction sujet / discours / dynamique linguistique*, Maison des Sciences Humaines, Université d'Angers
- BACHELARD, Gaston, 1943, *L'air et les songes. Essai sur l'imagination du mouvement*, Corti
- CESERIANU, Ruxandra, 2003, *Imaginarul violent al românilor*, Editura Humanitas, București
- COROI, Ioana-Crina, 2013, *Normele Imaginarului lingvistic în presa literară*, Casa Cărții de Știință, Cluj-Napoca

- GRĂDINARIU, Angela, 2007, *Fenomenul atracției paronimice în limba franceză*, CE USM, Chișinău
- HOUDEBINE, Anne-Marie, 1978, *La variété et la dynamique d'un français régional. Etude phonologique, analyse des facteurs de variations à partir d'une enquête à grande échelle dans le département de la Vienne (Poitou). Thèse pour le doctorat d'Etat ès lettres et sciences humaines*, coordonator André Martinet, Université René Descartes Paris V
- HOUDEBINE, Anne-Marie, 1982, „Norme, imaginaire linguistique et phonologie du français contemporain”, in *La norme, concept sociolinguistique*, Le Français moderne, 1, Paris, Cifl, p.42-51
- HOUDEBINE, Anne-Marie, 1985, „Pour une linguistique synchronique dynamique”, in *La linguistique*, vol.21, Presses Universitaires de France, Paris, p.7-36
- HOUDEBINE, Anne-Marie; BAUDELLOT, Christian, 1986, „L'Imaginaire linguistique dans la communication mass-médiatique”, in *Enseignement et Médias, Colloque international de l'AUPELF*, Barcelona, Editura Didier, Paris, p.58-64
- HOUDEBINE-GRAVAUD, Anne-Marie, 1988, *Langue et imaginaires: le français aujourd'hui*, Salon du livre, Genève
- HOUDEBINE, Anne-Marie, 1990, „De la langue et des causalités”, in *La linguistique*, nr. 26, fasc.2, Presses Universitaires de France, Paris
- HOUDEBINE-GRAVAUD, Anne-Marie, 1996, „L'Imaginaire linguistique et son analyse”, in *Travaux de Linguistique*, n.7, Editura Universității din Angers, p.9-26
- HOUDEBINE-GRAVAUD, Anne-Marie, 1998, *L'Imaginaire linguistique: Questions au modele et applications actuelles*, în: *Limbaje și comunicare*, III, *Expresie și sens*, Editura Junimea, Iași, p. 9-32
- RASTIER, François, 2007, *Conditions d'une linguistique des normes*, în: SIOUFFI, Gilles, STEUCKARDT, Agnès (eds.), *Les linguistes et la norme: aspects normatifs du discours linguistique*, Peter Lang, Berne, p. 3-21
- REY, Alain, 1983, *Norme et dictionnaires (domaine du français)*, în: *La norme linguistique*, Textes colligés et présentés par Édith Bédard et Jacques Maurais, Bibliothèque Nationale de Québec
- SEBEOK, Thomas A., 2002, *Semnele: O introducere în semiotică*, Editura Humanitas, București

Imaginar și mentalități

- BACHELARD, Gaston, 1943, *Aerul și visele. Eseu despre imaginația mișcării*, traducere de Irina Mavrodin, Editura Univers, București
- BOIA, Lucian, 2006, *Pentru o istorie a imaginarului*, traducere din franceză de Tatiana Mochi, Editura Humanitas, București
- BOIA, Lucian, 2011, *Istorie și mit în conștiința românească*, Editura Humanitas, București
- BUȘE, Ionel, 2005, *Filosofia și metodologia imaginarului*, Editura Scrisul Românesc, Craiova
- BURGOS, Jean, 1988, *Pentru o poetică a imaginarului*, trad. de Gabriela Duda și Michaela Gulea, Editura Univers, București
- CASSIRER, Ernst, 1994, *Eseu despre om. O introducere în filosofia culturii umane*, trad. de Constantin Coșman, Editura Humanitas, București
- DURAND, Gilbert, 1997, *Structurile antropologice ale imaginarului*, trad. de Marcel Aderca, Editura Univers, București
- DURKHEIM, Émile, 1989, *Répresentations individuelles et représentations collectives*, în: *Revue de Métaphysique et de Morale*, p. 293-297
- JUNG, C. G., 1996, *Psihologie și alchimie*, Editura Teora, București
- Le GOFF, Jacques, 1991, *Imaginarul medieval*, trad. de Mariana Rădulescu, Editura

Meridiane, București
 MOSCOVICI, Serge, 2010, *Psihologia socială*, trad. de Anca Verjinsky, Editura Ideea Europeană, București
 NEȚ, Mariana, 2005, *Lingvistica generală, semiotică, mentalități: O perspectivă de filosofie a limbajului*, Institutul European, Iași
 NICOARĂ, Simona, NICOARĂ, Toader, 1996, *Mentalități colective și imaginar social*, Presa Universitară Clujeană / Mesagerul, Cluj-Napoca
 SARTRE, Jean Paul, 1940, *L'imaginaire*, Editions Gallimard, Paris
 SECA, Jean-Marie, 2008, *Reprezentările sociale*, Institutul European, Iași
 WUNENBURGER, Jean-Jacques, 1991, *L'imagination*, PUF, „Que sais-je?”, Paris
 WUNENBURGER, Jean-Jacques, 2001, *La vie des images*, 2-e éd., Presses Universitaires de Grenoble

Comunicare și discurs mediatic

BAKENHUS, Marbert, 1998, *Radioul local. Ghid practic pentru jurnaliști*, Editura Polirom, Iași
 BALABAN, Delia, 2009, *Comunicarea mediatică*, Editura Tritonic, București
 BECIU, Camelia, 2009, *Comunicare și discurs mediatic*, Editura Comunicare.ro, București
 BERTRAND, Claude-Jean (coord.), 2001, *O introducere în presa scrisă și vorbită*, traducere coordonată de Mirela Lazăr, Editura Polirom, Iași
 CATHELAT, Bernard, 2005, *Publicitate și societate*, Editura Trei, București
 CHELCEA, Septimiu, 2009, *Psihosociologie aplicată. Publicitatea*, Editura Polirom, Iași
 COMAN, Mihai (coord.), 2009, *Manual de jurnalism*, Editura Polirom, Iași
 COMAN, Mihai, 1999, *O introducere în sistemul mass-media*, Editura Polirom, Iași
 CORJAN, I. C., 2004, *Mass-media și publicitate*, Editura Universității, Suceava
 DINU, Mihai, 2000, *Comunicarea*, Editura Științifică, București
 DOBRESCU, E. M., 1998, *Sociologia comunicării*, Editura Victor, București
 DOBRESCU, P., BÂRGAOANU, A., 2002, *Putere fără contraputere*, Editura All, București
 DRĂGAN, Ioan, 1996, *Paradigme ale comunicării de masă*, Editura Șansa, București
 FISKE, J., 1987, *Television Culture*, Methuen, London
 FISKE, J., 2003, *Introducere în științele comunicării*, Polirom, Iași
 FLOREA, Ligia-Stela, 2011, *Gen, text și discurs jurnalistic*, Editura Tritonic, București
 FOUCAULT, Michel, 1966, *Les mots et les choses*, Editions Gallimard, Paris
 HAAS, Michael H., UWE, F., ZIMMER, G., 2001, *Radio Management*, Editura Polirom, Iași
 HABERMAS, J., 1983, *Cunoaștere și comunicare*, Editura Politică, București
 HABERMAS, J., 1998, *Sfera publică și transformarea ei structurală*, Editura Univers, București
 HARTLEY, John, 1999, *Discursul știrilor*, Editura Polirom, Iași
 IORGA, Nicolae, 1999, *Istoria presei românești*, Editura Muzeului Literaturii Române, București
 IVANOV, Carmen, 2013, *Șase sași în șase saci*, Editura Favorit, București
 JEANNENEY, Jean-Noël, 1997, *O istorie a mijloacelor de comunicare*, Institutul European, Iași
 JOANESCU, Irene, 1989, *Radioul modern. Tratatul informației și principalele genuri informationale*, Editura All Educational, București
 KELLNER, Douglas, 2001, *Cultura media*, Institutul European, Iași
 KUNCZIK, Michael, ZIPFEL, Astrid, 1998, *Introducere în știința publicisticii și a comunicării*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca

- MAINGUENEAU, D., 2007, *Analiza textelor de comunicare*, trad. de Mariana Șovea, Institutul European, Iași
- MATTELART, Armand, MATTELART, Michelle, 2000, *Istoria teoriilor comunicării*, Editura Polirom, Iași
- McLUHAN, M., 1975, *Galaxia Gutenberg*, Editura Politică, București
- McLUHAN, M., 1997, *Mass-media sau mediul invizibil*, Editura Nemira, București
- McQUAIL, Denis, 1994, *Mass Communication Theory*, ediția a 3-a., Sage Publications, London
- McQUAIL, Denis, 1999, *Comunicarea*, Editura Univers Enciclopedic, București
- MUCCHIELLI, Alex, 2001, *Les sciences de l'information et de la communication*, Hachette, Paris
- MUCCHIELLI, Alex, 2015, *Arta de a comunica. Metode, forme și psihologia situațiilor de comunicare*, trad. de Giuliano Sfichi, Gina Puică și Marius Roman, Institutul European, Iași
- PÂRVU, I., 2000, *Filosofia comunicării*, Editura Facultății de Comunicare și Relații Publice David Ogilvy, București
- PETCU, Marian, 2000, *Tipologia presei românești*, Institutul European, Iași
- POP, Doru, 2002, *Introducere în teoria media*, Editura Dacia, Cluj-Napoca
- POPA, Florentina, 2009, *Verbal și paraverbal în discursul radiofonic*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași
- QUÉRÉ, Henri, 1998, *Le cliché: pour ou contre*, în: *Le cliché*, texte reunite de Gilles Mathis, Presse Universitaire du Mirail, Toulouse, p. 101-112
- RĂDULESCU, Corina, 2009, *Comunicare și protocol*, Editura Universității din București
- ROȘCA, Luminița, 2002, *Formarea identității profesionale a jurnaliștilor*, Editura Polirom, Iași
- RUBEN, Brent D., 1979, *Intrapersonal, Interpersonal and Mass Communication Processes in Individual and Multi-Person System*, în: GUMPART, Gary, CATCART, Robert (eds.), *Inter-Media*, Oxford University Press, New York
- RUSSEL, Thomas J., LANE, Ronald W., 2003, *Manual de publicitate*, Editura Teora, București
- RUSU-PĂȘĂRIN, G., 2012, *Comunicarea radiofonică. Provocările prezentului*, Editura Tritonic, București
- STĂNCIUGELU, Irina, 2014, *Teoria comunicării*, Editura Tritonic, București
- TEODORESCU, Ana-Maria, 2012, *Dialogul ca modalitate discursivă mediatică – Privire sintetică*, Editura Universității din București
- TRACIUC, Vasile, 1997, *Jurnalism radio*, Editura Polirom, Iași
- UNGUREANU, Elena, 2008, *Discursul în procesul comunicării*, Editura Ars Docendi, București
- VASILESCU, Andra, 2005, *Tipuri de discurs – dialogul*, în: *Gramatica limbii române. Enunțul*, II, Editura Academiei Române, București
- WALTERS, Roger, 1988, *Broadcast Writing. Principles and Practice*, Random House, New York

Analiza discursului

- ARDELEANU, Sanda-Maria et alli, 2007, *Le discours en action étude théorique et pratique sur la discursivité*, CE USM, Chișinău
- ARDELEANU, Sanda-Maria, COROI, Ioana-Crina, 2002, *Analyse du discours. Eléments de théorie et pratique sur la discursivité*, Editura Universității Suceava
- BRATU, Florian, 2009, *Les déguisements du Je*, în: ARDELEANU, Sanda-Maria (coord.), *Discours et images*, Editura Demiurg, Iași

- DUCROT, Oswald, 1972, *Dire et ne pas dire. Principes de sémantique linguistique*, Editions Hartmann, Paris
- FAIRCLOUGH, Norman, 2001, *Critical Discourse Analysis as a Method in Social Scientific Research*, în: WODAK, Ruth, MAYER, Michael (eds.), *Methods of Critical Discourse Analysis*, Sage, London
- FAIRCLOUGH, Norman, 2001, *The dialectics of discourse*, în: *Textus*, vol. XIV, No. 2, p. 231-242
- GUILHAUMOU, J., MALDIDIER, D., 1990, *De nouveaux gestes de lecture ou le point de vue de l'analyse de discours sur le sens*, în: *Discours et archive*, ed. J. Guilhaumou et al., Mardaga, Liège
- JAROWSKI, Adam, COPLAND, Nikolas, 2000, *The Discourse Reader*, Routledge
- KEBRAT-ORECCHIONI, Catherine, 2001, *Les actes du langage dans le discours. Théorie et fonctionnement*, Editions Nathan, Paris
- LEMKE, J. L., 1985, *Ideology, Intertextuality, and the Notion of Register*, în: BENSON, J. D., GREAVES, W. S. (eds.), *Systemic Perspectives on Discourse*, Ablex, Norwood, NJ
- MAINGUENEAU, D., 1976, *Initiation aux méthodes de l'analyse du discours. Problème et perspectives*, Editions Hachette, Paris
- MAINGUENEAU, D., 1987, *Nouvelles tendances en analyse du discours*, Editions Hachette, Paris
- MAINGUENEAU, D., 1991a, *L'Analyse du discours. Introduction aux lectures de l'archive*, Editions Hachette, Paris
- MAINGUENEAU, D., 1991b, *L'Énonciation en linguistique française*, Editions Hachette, Paris
- MAINGUENEAU, D., 1995, *Présentation. Langages 117*, în: *Les Analyses du discours en France*, p. 5-11
- MAINGUENEAU, Dominique, 2007, *Analiza textelor de comunicare*, trad. de Mariana Șovea, Institutul European, Iași
- MAINGUENEAU, Dominique, 2007, *Discursul literar. Paratopie și scenă de enunțare*, trad. de Nicoleta Loredana Moroșan, Institutul European, Iași
- POPA, Diana, GÂȚĂ, Anca, 2008, *Discurs și interacțiune verbală în spațiul public românesc*, University Press, Galați
- ROBIN, R., 1973a, *Histoire et linguistique*, Librairie Armand Colin, Paris
- ROBIN, R., 1973b, *Langage et idéologie*, în: *Le mouvement social*, 85, p. 3-11
- ROVENȚA-FRUMUȘANI, Daniela, 2005, *Analiza discursului. Ipoteze și ipostaze*, Editura Tritonic, București
- SĂLĂVĂSTRU, C., 1995, *Logică și limbaj educațional*, Editura Didactică și Pedagogică, București
- STOICA-CONSTANTIN, Ana, 2004, *Creativitatea pentru studenți și profesori*, Institutul European, Iași
- van DIJK, Teun A., 1998, *Critical Discourse Analysis*, Sage Publications
- van DIJK, Teun A., 2014, *Discourse and Knowledge. A Sociocognitive Approach*, Cambridge University Press
- VIGNAUX, Georges, 1988, *Le discours, acteur du monde: énonciation, argumentation et cognition*, Editions OPHRYS, Paris

Semiotică

- CORJAN, I. C., 2004, *Semiotica limbajului publicitar. Textul și imaginea*, Editura Universității Suceava

- COTEANU, Ion, WALD, Lucia (coord.), 1981, *Semantică și semiotică*, Editura Științifică și Enciclopedică, București
- ECO, Umberto, 1982, *Tratat de semiotică generală*, Editura Științifică și Enciclopedică, București
- ECO, Umberto, 1988, *Le signe*, Editions Labor, Paris
- GREIMAS, A. J., 1975, *Despre sens. Eseuri semiotice*, Editura Univers, București
- MARCUS, Solomon (ed.), 1985, *Semnificație și comunicare în lumea contemporană*, Editura Politică, București
- MICLĂU, Paul, 1977, *Semiotica lingvistică*, Editura Facla, Timișoara
- MORRIS, Ch., 1946, *Signs, language and behaviour*, Prentice Hall, New York
- PIERCE, Charles Sanders, 1990, *Semnificație și acțiune*, Editura Humanitas, București
- PIERCE, Ch. S., 1966, *Collected Papers of Charles Sanders Peirce*, ed. by Ch. Hartshorne, P. Weiss și A. W. Burks, Harvard University Press, Cambridge, Mass.
- SCÂNTEIE, Mihaela, 1996, *Introducere în semiotică*, Editura Pygmalion, Pitești
- SEBEOK, Thomas A., 2002, *Semnele: o introducere în semiotică*, Editura Humanitas, București

Dicționare și enciclopedii

- BIDU-VRÂNCEANU, Angela, CĂLĂRAȘU, Cristina, IONESCU-RUXĂNDROIU, Liliana, MANCAȘ, Mihaela, PANĂ DINDELEGAN, Gabriela, 2001, *Dicționar general de științe ale limbii*, Editura Științifică, București
- CIORĂNESCU, Alexandru, 2002, *Dicționarul etimologic al limbii române*, Editura Saeculum I.O., București
- DUCROT, O., SCHAEFFER, J. M., 1996, *Noul dicționar enciclopedic al științelor limbajului*, trad. de Anca Măgureanu, Viorel Vișan, Marina Păunescu, Editura Babel, București
- CHARAUDEAU, Patrick, MAINGUENEAU, Dominique (coord.), 2002, *Dictionnaire d'analyse du discours*, Seuil, Paris
- GRAUR, Alexandru, 1982, *Dicționar al greșelilor de limbă*, Editura Republicii Socialiste România, București
- GREIMAS, Algirdas Julien; COURTÈS, Joseph, 1994, *Sémiotique. Dictionnaire raisonné de la théorie du langage*, I. Hachette, Paris
- NAGY, Rodica, 2015, *Dicționar de analiză a discursului*, Institutul European, Iași
- PETCU, Marian, 2014, *Dicționar enciclopedic de comunicare și termeni asociați*, Editura C. H. BECK, București
- ROBERT, Paul, 1996, *Dicționar de sociologie*, Le Nouveau Petit Robert, Dictionnaire Le Robert, Paris
- SĂNDULESCU, Al., 1998, *Dicționar de termeni literari*, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București
- THEODORSON, G. A., THEODORSON, A. G. (eds.), 1970, *A Modern Dictionary of Sociology*, Methuen, New York
- VINTILĂ-RĂDULESCU, Ioana (coord.), 2005, *DOOM – Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a revăzută și adăugită, editura Univers Enciclopedic, București

Surse on-line

CHARAUDEAU, Patrick, 1994, *Le contrat de communication de l'information médiatique*, în: *Le Français dans le monde*, numéro spécial, juillet 1994, Editions Hachette, Paris, disponibil la: <http://www.patrick-charaudeau.com/Le-contrat-de-communication-de-1.html>

CHARAUDEAU, Patrick, 2009, *Identité linguistique, identité culturelle: une relation paradoxale*, în: LAGARDE, Christian (ed.), *Le discours sur les langues d'Espagne*, Presses universitaires de Perpignan, p. 21-38, disponibil la: <http://www.patrick-charaudeau.com/Identite-linguistique-identite.html>

HOUEBINE-GRAVAUD, Anne-Marie, 2015, *De l'imaginaire linguistique à l'imaginaire culturel*, în: *La linguistique*, vol. 51 (1), p. 3-40, disponibil la: <https://www.cairn.info/revue-la-linguistique-2015-1-page-3.htm>

REY, Alain, 1972, *Usages, jugements et prescriptions linguistiques*, în: *Langue française*, no. 16, *La norme*, p. 4-28, disponibil la: https://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1972_num_16_1_5701

TREADGOLD, Terry, *Cultural Studies, Critical Theory and Critical Discourse Analysis: Histories, Remembering and Future*, disponibil la http://www.linguistik-online.com/14_03/threadgold.html

<file:///C:/Users/Iulia/Desktop/Creatie%20publicitara.pdf>, consultat pe 23.06.2021
<file:///C:/Users/Iulia/Desktop/curs5-com-satelit.pdf>, Curs comunicații prin satelit, vizualizat pe 2.07.2021, ora 10.00.

<http://caieteleechinox.lett.ubbcluj.ro/?p=3620>, consultat la 1.03.2021, ora 13.10

<http://www.romania-actualitati.ro/>, vizualizat pe 20.06.2021, ora 13:00

http://www.space-awareness.org/media/booklets/files/SpaceCareers_SpaceAwareness_Booklet_Romanian_red.pdf, vizualizat pe 5.07.2021, ora 12:09

http://www.srr.ro/istoric_societatea_romana_de_radiodifuziune-11855, vizualizat pe 12.02.2021, ora 14.06

<https://idsi.md/textul-si-textele>, consultat la 15.07.2021.

<https://limbaromana.md/index.php?go=articole&n=2998>, consultat pe 13.07.2021

<https://presshub.ro/author/constantin-rudnitchi/>, vizualizat pe 15.07.2021, ora 10.00.

https://ro.wikipedia.org/wiki/%C8%98tirea_de_radio, consultat la 17.05.2021

https://ro.wikipedia.org/wiki/Alfabetul_fonetic_NATO, vizualizat pe 6.07.2021, ora 14:15

<https://ro.wikipedia.org/wiki/Astronaut>, 2.07.2021, ora 12:00

https://ro.wikipedia.org/wiki/Radio_France_Internationale, vizualizat de 3.05.2021, ora 14.09

https://ro.wikipedia.org/wiki/Radio_Rom%C3%A2nia_Actualit%C4%83%C8%9Bi, vizualizat pe 16.06.2021, ora 15.08

https://ro.wikipedia.org/wiki/Radio_TOP_Suceava, vizualizat pe 6.06.2021, ora 16:10.

https://ro.wikipedia.org/wiki/RFI_Rom%C3%A2nia, vizualizat pe 15.07.2021, ora 12.09.

https://ro.wikipedia.org/wiki/Rock_FM, vizualizat pe 20.05.2021, ora 15:10

https://ro.wikipedia.org/wiki/Societatea_Rom%C3%A2n%C4%83_de_Radiodifuziune, vizualizat pe 12.02.2021, ora 13.00.

<https://scientia.ro/tehnologie/39-cum-functioneaza-lucurile/105-cum-functioneaza->

[radioul.html](#), 4.07.2021, ora 15:00

<https://www.communicationtheory.org/lasswells-model/>

<https://www.descopera.ro/stiinta/9033952-fata-intunecata-a-meseriei-de-astronaut>,

vizualizat pe 2.07.2021, ora 18:10c

<https://www.paginademedi.ro/2020/12/mihai-morar-podcast-fain-si-simplu/>, consultat pe 12.04.2021

<https://www.podfest.ro/program/#up>, consultat pe 1.02.2021, ora 15.09

<https://www.revistasinteza.ro/studiu-ires-romanii-si-muzica-preferintele-muzicale-ale-romanilor>, vizualizat pe 21.06.2021, ora 16:07

<https://www.scribd.com/doc/54420881/Jurnalism-Radio>, vizualizat la 17.05.2021

<https://www.scribd.com/document/350962148/Jurnalism-radio-pdf>, vizualizat pe 14.03.2021, ora 14:05

<https://www.scribd.com/document/35947748/Publicitate-si-societate>, vizualizat pe

22.06.2021, ora 9:00

<https://www.scribd.com/document/486487301/Tipologia-posturilor-de-radio-doc>,

vizualizat pe 7.01.2021, ora 14.06

<https://www.scribgroup.com/diverse/jurnalism/Interviul-radiofonic73253.php>, vizualizat pe 19.04.2020, ora 13.05

<https://www.storyboardthat.com/ro/space-words/statia-spatiala-internationala>, vizualizat pe 4.07.2021, ora 13:14.

www.radio.usv.ro, vizualizat pe 3.06.2021, ora 18:20

www.usv.ro, vizualizat pe 4.06.2021, ora 10:28

www.vivafm.ro, vizualizat pe 6.06.2021, ora 13:20